

B. Osobitná časť

K čl. I

K bodu 1 a 10

(§ 1 ods. 1 písm. a) a § 2 písm. f), až h))

Aktuálne znenie zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“) poskytuje ochranu len osobám v pracovnoprávnom vzťahu v súvislosti s oznamovaním kriminality a inej protispoločenskej činnosti, čo predstavuje výrazné zúženie okruhu osôb, ktorým táto ochrana bola priznaná v zmysle smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie (Ú. v. EÚ L 305, 26.11.2019) v platnom znení (ďalej len „smernica (EÚ) 2019/1937 v platnom znení“). Zo samotného názvu smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, jej obsahu ale i jednotlivých ustanovení a to najmä čl. 4 vyplýva, že primárnym zámerom bolo poskytnúť ochranu akýmkoľvek osobám pracujúcim v súkromnom alebo verejnom sektore, ktoré nahlasujú porušenia práva Európskej únie, pričom tieto osoby neboli vymedzené len ako „osoby v pracovnoprávnom vzťahu“.

V nadväznosti na vyššie uvedené preto pôvodné vymedzenie okruhu osôb, ktorým zákon poskytuje ochranu v súvislosti s oznamovaním protispoločenskej činnosti, nebolo dostatočné a z tohto dôvodu je navrhovaná právna úprava zameraná i na úvodné ustanovenie § 1 zákona s cieľom rozšíriť osobnú pôsobnosť zákona. Rozhodnutie predkladateľa, na ktoré osoby sa bude, resp. nebude vzťahovať ochrana podľa zákona nebolo svojvoľné, vice versa predkladateľ tieto osoby definoval v súlade so smernicou (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, pričom navrhovaná právna úprava nie je vo vzťahu k úniómu právu zextenzívnená.

Základným kritériom pre určenie osôb, na ktoré sa bude vzťahovať osobná pôsobnosť zákona bolo vymedzenie okruhu osôb, ktoré pracujú pre verejnú alebo súkromnú organizáciu alebo sú/ alebo boli v styku s takouto organizáciou. Na veľkú časť tejto skupiny bolo možné aplikovať ustanovenia tohto zákona už v minulosti, pretože jej zástupcovia spĺňali požiadavku pracovnoprávneho vzťahu, v kontexte ktorého urobili oznámenie. S verejnými či súkromnými organizáciami však častokrát prichádzajú do pracovného kontaktu i iné fyzické osoby, ako ich zamestnanci. Tieto fyzické osoby môžu nadväzovať vzťahy s inými verejnými alebo súkromnými organizáciami za účelom zárobku, ako napríklad podnikatelia – živnostníci, či osoby zastávajúce funkcie v rôznych právnických osobách, alebo za účelom nadobudnutia praxe či iných odborných zručností, ako sú napríklad štážisti, dobrovoľníci a iní odborní praktickanti atď. Z tohto dôvodu predkladateľ v navrhovanom § 2 písm. f) (čl. I bod 10.) návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh zákona“) vymedzuje, čo sa rozumie pod pojmom „v inom obdobnom vzťahu“, resp. uvádza demonštratívny výpočet činností, počas ktorých v prípade nadviazania kontaktu medzi dotknutým subjektom (osobou) a verejnou alebo súkromnou organizáciou sa môže vytvoriť „iný obdobný vzťah“. Všetky tieto činnosti je potrebné vždy posudzovať v kontexte vzájomného vzťahu medzi konkrétnou fyzickou osobou a dotknutou verejnou alebo súkromnou organizáciou. V tomto kontexte je na záver potrebné zvýrazniť, že navrhované ustanovenie § 2 písm. f) návrhu zákona neobsahuje

explicitne stanovený numerus clausus vzťahov, ktoré na účely zákona môžu byť posudzované ako „iný obdobný vzťah“.

Ďalej sa v § 2 písm. g) spresňuje výpočet subjektov, ktoré sú oprávnené a zároveň povinné prijať oznámenie o protispoločenskej činnosti, nakoľko doteraz musel oznamovateľ dedukovať kam môže uvedené oznámenie podať. Okruh orgánov, ktoré sú príslušné prijímať oznámenia sa týmto nerozširuje a drží sa ustálenej praxe. Týmto orgánmi sú Úrad na ochranu oznamovateľov, prokuratúra alebo správne orgány.

Zároveň návrh zákona zavádza legislatívnu skratku dotknutá osoba, ktorú definuje ako fyzickú alebo právnickú osobu proti ktorej oznámenie smeruje.

K bodu 2

(§ 1 ods. 1 písm. c))

Navrhovaná právna úprava predstavuje faktickú zmenu súčasného názvu Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti (ďalej len „úrad“) na nový, skrátený názov a to Úrad na ochranu oznamovateľov. Účelom navrhovanej zmeny je zmena názvu úradu na názov, ktorý je jednoduchší a pre verejnosť ľahšie rozpoznateľný. Samotná smernica (EÚ) 2019/1937 v platnom znení neurčuje povinnosť zriaďovať osobitný správny orgán. Z tohto dôvodu je zriadenie, názov ako i kompetencie úradu výlučne regulované vnútroštátnym právom. Z uvedeného vyplýva, že i názov úradu alebo prípadná zmena názvu úradu je výlučne v kompetencii zákonodarcu, pričom predkladateľ neidentifikoval žiadny dôvod, či povinnosť, ktorá by odôvodňovala názor, že názov úradu má byť totožný s názvom zákona, na základe ktorého bol úrad zriadený. Predkladateľ zastáva názor, že samotný názov úradu má a priori vystihovať podstatu a hlavnú úlohu úradu, ktorou je ochrana oznamovateľov. Zákon samotný pritom tiež pracuje iba s pojmom „oznamovateľ“ (§2 písm. a) zákona), nie s pojmom oznamovateľ protispoločenskej činnosti.

Rovnako predkladateľ konštatuje, že sa úrad už od svojho zriadenia identifikuje prostredníctvom skráteného názvu, ktorý sa navrhuje až týmto návrhom zákona. I keď aj v tomto prípade platí, že nie z pravidla sa vyvodzuje právo, ale z práva, ktoré je, sa má vyvodiť pravidlo (non ex regula ius sumatur, sed ex iure quod est regula fiat), predkladateľ návrhom zákona len reflektoval faktický stav. Rozhodnutie predkladateľa nepopiera žiadny z princípov demokratického a právneho štátu, ale naopak potvrdzuje, akým spôsobom funguje deľba moci v štáte.

K bodu 3

(§ 1 ods. 3)

Navrhovaná úprava predstavuje transpozíciu čl. 21 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení. Dotknuté ustanovenie zabezpečuje ochranu oznamovateľov, ktorí oznámia alebo zverejnia informácie o závažnej protispoločenskej činnosti a tieto informácie zároveň podliehajú určitej ochrane na základe osobitných predpisov. Vypustenie ochrany obchodného tajomstva zo súčasného znenia § 1 ods. 3 zákona je transpozíciou čl. 21 ods. 7 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení. Zároveň pri oznamovaní, či zverejňovaní informácii o protispoločenskej činnosti sa musia oznamovatelia odôvodnene domnievať, že ich oznámenie spolu s uvedením informácii, ktoré sú chránené osobitnými predpismi, ako napr. obchodné tajomstvo je nevyhnutné na odhalenie protispoločenskej činnosti, konajú v dobrej viere a takéto informácie sú neoddeliteľnou súčasťou oznámenia. Zároveň by oznamovatelia mali dbať na

minimalizáciu zverejňovania citlivých údajov a uvádzať iba tie skutočne nevyhnutné pre oznámenie.

K bodu 4 a 5

(§ 1 ods. 4 a § 2 písm. a))

Podľa návrhu zákona sa za oznamovateľa už nebude považovať blízka osoba oznamovateľa ani fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba, ktorú oznamovateľ ovláda, v ktorej má účasť, v ktorej vykonáva funkciu člena orgánu právnickej osoby, alebo pre ktorú vykonáva pracovnú činnosť. Nakoľko je však nevyhnutné poskytnúť ochranu aj týmto osobám, § 1 zákona bol doplnený odsekom 4, ktorý definuje, že ochrana podľa tohto zákona sa poskytuje aj týmto osobám. Zároveň sa ochrana podľa tohto zákona rozširuje aj na osobu, ktorá oznamovateľovi poskytla pomoc v súvislosti s oznámením, alebo inej osobe, ktorá bola postihnutá v súvislosti s oznámením. Taktiež je týmto ustanovením poskytnutá ochrana zodpovednej osobe, ktorá bola postihnutá v súvislosti s oznámením. Uvedený rozsah osôb, ktorým je poskytovaná ochrana vyplýva z čl. 4 ods. 4 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení. Podmienkou poskytnutia ochrany uvedeným osobám je, že tieto osoby museli byť postihnuté v súvislosti s oznámením. Ďalej rozsah poskytovania ochrany týmto skupinám osôb vysvetľuje § 12. Tieto osoby by mali byť chránené predovšetkým pred akoukoľvek formou postihov a hrozieb postihov.

Na účely tohto zákona sa blízkou osobou rozumie príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.

Ustanovenie § 2 písm. a) je precizovaním definície oznamovateľa a zároveň rozšírením skupiny osôb, ktoré sa považujú na účely zákona za oznamovateľa. Oznamovateľom môže byť iba fyzická osoba, ktorá urobila oznámenie v dobrej viere a toto oznámenie adresovala príslušnému orgánu na prijatie takéhoto oznámenia. Uvedené ustanovenie nadväzuje na bod 36 recitálu smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení. Zároveň sa za oznamovateľa považuje i osoba, ktorá za zákonom stanovených podmienok zverejnila informácie o protispoločenskej činnosti.

Definícia oznamovateľa sa rozširuje aj o osobu, ktorá oznámi informácie o protispoločenskej činnosti, o ktorej sa dozvedela počas trvania pracovnoprávneho vzťahu alebo iného obdobného vzťahu, pričom tento pracovnoprávny vzťah alebo iný obdobný vzťah sa už skončil. Definícia sa rozširuje taktiež o osobu, ktorej pracovnoprávny vzťah alebo iný obdobný vzťah sa dosiaľ nezačal a má sa začať. Ochrana sa teda môže poskytovať aj uchádzačovi o zamestnanie bez ohľadu na to, či sa predmetný pracovnoprávny vzťah alebo iný obdobný vzťah s týmto uchádzačom začne alebo nie. Rovnako sa ochrana poskytuje aj inej osobe ako zamestnancovi, ktorá má určitý predzmluvný vzťah, s osobou voči ktorej smeruje oznámenie (napr. účastník tendra realizovaného súkromnou spoločnosťou, ktorý sa dozvie o protispoločenskej činnosti v tendri). Ďalšou skupinou je fyzická osoba, ktorá urobila oznámenie anonymne, avšak jej totožnosť bola odhalená. V danom prípade je irelevantné, na základe akých skutočností prišlo k odhaleniu identity anonymného oznamovateľa.

Základným predpokladom pre naplnenie definície oznamovateľa je kritérium dobrej viery, v ktorej daná osoba urobí oznámenie alebo zverejní informácie. Navrhovaná úprava nadväzuje na čl. 6 ods. 1 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, pričom pojem „dobrá viera“ je vymedzený v ustanovení § 2 písm. h) zákona.

Ustanovenie § 2 písm. a) bodu 4 návrhu zákona reaguje na výnimočné situácie, v ktorých nebolo oznámenie dostatočne preverené, ďalej sa s ním nezaoberalo, príp. fyzická osoba nebola v primeranej lehote oboznámená s výsledkom preverovania alebo hrozí zmarenie jeho prešetrovania. Taktiež v zmysle tohto ustanovenia, je umožnené fyzickej osobe zverejniť informácie o protispoločenskej činnosti v prípadoch, keď hrozí bezprostredné alebo zjavné ohrozenie verejného záujmu.

V danom prípade predkladateľ nepovažoval za vhodné a správne, aby návrh zákona stanovil i explicitnú lehotu dokiaľ má príslušný subjekt informovať dotknutú fyzickú osobu o výsledku preverenia, nakoľko ani zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov či iné príslušné platné právne predpisy neustanovujú konkrétne lehoty pre prešetrovanie prijatých oznámení. Predkladateľ si je vedomý skutočnosti, že dôsledné preverenie každého prijatého oznámenia nemožno časovo ohraničiť jednotnou lehotou. Aplikácia prax dokazuje, že jednotlivé oznámenia sa od seba odlišujú nielen svojim rozsahom, ale najmä závažnosťou a komplexnosťou svojho merita – obsahu. Navrhovaný pojem „v primeranej lehote“ je preto potrebné vždy vykladať v kontexte konkrétnych okolností a štandardnej dĺžky zaužívaných postupov pri preverovaní oznámenia konkrétnym orgánom, ktorý za preverenie zodpovedá. V tomto kontexte predkladateľ upozorňuje i na skutočnosť, že zmieňované slovné spojenie „v primeranej lehote“ je v platnom právnom poriadku pojmom ustáleným a preto ho možno považovať za pojem všeobecne zrozumiteľný. Obdobné stanovenie lehoty sa štandardne používa napríklad v § 27 zákona č. 71/1969 Z. z. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov, v § 90 ods. 2 zákona č. 160/2018 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov, v § 2 ods. 6 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, ako i v mnohých ďalších zákonoch.

Návrh zákona v § 2 písm. a) bodu 4 (4c.) podmieňuje zverejnenie informácií o protispoločenskej činnosti fyzickou osobou i z „dôvodnej obavy bezprostredného alebo zjavného ohrozenia verejného záujmu“. Slovné spojenie „verejný záujem“ je pojmom ústavným a zákonným, nakoľko predmetné slovné spojenie v sebe implikuje nielen Ústava Slovenskej republiky ale i celý rad zákonov a podzákonných právnych predpisov. Rovnako, predkladateľ upozorňuje i na rozsiahlu právnu teóriu a judikatúru, ktorá sa zaoberá nielen výkladom pojmu „verejný záujem“ ale i jeho ohrozením. Z uvedeného dôvodu predkladateľ nepovažuje za účelné stanovovať exaktné kritériá pre interpretáciu zmieňovaných pojmov, nakoľko verejný záujem vyjadruje okamžitosť stavu záujmov a ich vzájomnú hierarchiu, je časovo a miestne premenný, a preto sa musí posudzovať len v konkrétnej situácii, v konkrétnom mieste a v konkrétnom čase s ohľadom na ustálenú aplikačnú prax.

Zverejnením sa rozumie sprístupnenie informácie o protispoločenskej činnosti, ktorá inak tvorí obsah oznámenia, pričom môže ísť napríklad o zverejnenie prostredníctvom textu v printových alebo internetových médiách, zverejnenie prostredníctvom sociálnych sietí, zverejnenie prostredníctvom videozáznamu, rozhlasom, televíziou alebo iným obdobne účinným spôsobom pred viacerými súčasne prítomnými osobami.

K bodu 6

(§ 2 písm. b))

Navrhovaná zmena je transpozíciou čl. 5 ods. 2 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorá adresnejšie definuje oznámenie protispoločenskej činnosti, o ktorej sa oznamovateľ dozvie v súvislosti s jeho pracovnoprávnym alebo iným obdobným vzťahom.

Táto zmena nadväzuje na navrhované ustanovenie § 1 ods. 1 písm. a) a § 2 písm. f) návrhu zákona.

K bodu 7 a 8 **(§ 2 písm. d))**

Dotknuté ustanovenie v rámci vymedzenia jednotlivých pojmov na účely zákona v § 2 písm. d) definuje závažnú protispoločenskú činnosť v zásade dvomi spôsobmi. V prvom prípade v bode 1 taxatívne menuje trestné činy a v bode 2. stanovuje podmienku, ktorá ak bude naplnená, bude daná trestná činnosť spĺňať kvalifikáciu závažnej protispoločenskej činnosti. V súčasnosti je táto podmienka určená hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou tri roky. Z praxe vyplynulo, že táto definícia nedokázala obsiahnuť všetky trestné činy spadajúce medzi závažné formy protispoločenskej činnosti, viď napr. § 168, 170, 170b, 300, 302, 352a zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje rozšíriť zoznam trestných činov, ktorých oznamovanie bude spadať pod režim závažnej protispoločenskej činnosti a to tak, že príde k úprave podmienky v časti stanovujúcej hornú hranicu trestnej sadzby z pôvodných troch rokov na dva roky a zároveň sa rozšíri aj explicitný zoznam trestných činov, ktoré sa považujú za závažnú protispoločenskú činnosť. Tým bude možné poskytnúť preventívnu ochranu oznamovateľom prostredníctvom prokuratúry aj pri oznamovaní trestných činov, ktoré majú miernejšiu trestnú sadzbu.

Medzi taxatívne stanovené trestné činy, ktoré sa považujú za závažnú protispoločenskú činnosť, patria: trestný čin ohrozovania zdravia závadnými potravinami a inými predmetmi podľa § 168 Trestného zákona, trestný čin ohrozovania zdravia nepovolenými liekmi, liečivami a zdravotníckymi pomôckami podľa § 170 Trestného zákona, trestný čin falšovania liekov a zdravotníckej pomôcky podľa § 170b Trestného zákona, trestný čin neposkytnutia pomoci podľa § 177 Trestného zákona, trestný čin krádeže podľa § 212 Trestného zákona, trestný čin sprenevery podľa § 213 Trestného zákona, trestný čin neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla podľa § 217 Trestného zákona, trestný čin podvodu podľa § 221 Trestného zákona, trestný čin neoprávneného obohatenia podľa § 226 Trestného zákona, trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa § 233a Trestného zákona, trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 a § 238 Trestného zákona, trestný čin poškodzovania veriteľa podľa § 239 Trestného zákona, trestný čin zvýhodňovania veriteľa podľa § 240 Trestného zákona, trestný čin marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania podľa § 243 Trestného zákona, trestný čin marenia exekučného konania podľa § 243a Trestného zákona, trestný čin neoprávneného prístupu do počítačového systému podľa § 247 Trestného zákona, trestný čin výroby a držby prístupového zariadenia, hesla do počítačového systému alebo iných údajov podľa § 247d Trestného zákona, trestný čin neoprávneného zamestnávania podľa § 251a Trestného zákona, trestný čin neoprávneného obchodovania s devízovými hodnotami a poskytovanie devízových služieb podľa § 252 Trestného zákona, trestný čin nepovolenej výroby liehu, tabaku a tabakových výrobkov podľa § 253 Trestného zákona, trestný čin porušovania predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou podľa § 254 Trestného zákona, trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 až 263 Trestného zákona, trestný čin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 až 268 Trestného zákona, trestný čin uvádzania falšovaných, pozmenených a neoprávnene vyrobených peňazí a cenných papierov podľa § 271 Trestného zákona, trestný čin uvádzania falšovaných, pozmenených a neoprávnene vyrobených peňazí a cenných papierov podľa § 271 Trestného zákona, trestný čin marenia výkonu správy daní podľa § 278a Trestného zákona, trestný čin porušovania autorského práva podľa § 283 Trestného zákona, trestný čin neoprávneného uskutočňovania stavby podľa § 299a Trestného zákona, trestný čin

neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 Trestného zákona, trestný čin porušovania ochrany rastlín a živočíchov podľa § 305 Trestného zákona, trestné činy verejných činiteľov podľa § 326 až 327a Trestného zákona alebo trestné činy korupcie podľa § 328 až 336b Trestného zákona, trestný čin prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody podľa § 336d Trestného zákona, trestný čin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 Trestného zákona, trestný čin falšovania a vyhotovenia nepravdivej zdravotnej dokumentácie podľa § 352a Trestného zákona, trestný čin neoprávneného nakladania s osobnými údajmi podľa § 374 Trestného zákona.

K bodu 9
(§ 2 písm. e))

Uvedenou zmenou pojmu sa spresňuje výpočet vzťahov, ktoré sa na účely tohto zákona považujú za pracovnoprávny vzťah. Pojem dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru plne reflektuje zákonnú úpravu podľa § 223 a nasl. Zákonníka práce.

K bodu 11 a 12
(§ 4 ods. 3 a § 6 ods. 3)

V dotknutých ustanovenia sa rozširuje výpočet adresátov, ktorým prokuratúra alebo správny orgán doručuje oznámenie o nekvalifikovanom oznámení. Po novom bude toto oznámenie doručované i úradu, nakoľko práve úradu zákon zveruje v mnohých smeroch kompetencie rozhodovať a fakticky i vykonávať samotnú ochranu oznamovateľov v praxi, ako aj napomáhať pri ochrane oznamovateľov ich kvalifikovaným zastupovaním v jednotlivých trestných konaniach a konaniach o správnom delikte. Z uvedených dôvodov je dôležité aby aj úrad mal vedomosť o posúdení jednotlivých oznámení ako nekvalifikovaných.

K bodu 13
(§ 9 ods. 2)

Uvedená zmena je legislatívno-technického charakteru.

K bodu 14
(§ 9 ods. 3)

Uvedená zmena umožňuje oznamovateľovi podať žiadosť o poskytnutie odmeny aj v prípade, ak oznamovateľ nemal štatút chráneného oznamovateľa, ani nemal od prokuratúry či správneho orgánu potvrdenie, že jeho oznámenie je kvalifikované a zároveň oznamovateľovi neboli doručované rozhodnutia podľa § 9 ods. 2 zákona (podanie obžaloby, schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu, schválenie zmieru a zastavenie trestného stíhania, podmienené zastavenie trestného stíhania alebo nadobudnutie právoplatnosti rozhodnutia podľa § 9 odseku 1 písm. b)). Zároveň však naďalej platí, že odmena môže byť poskytnutá iba oznamovateľom, ktorí urobili kvalifikované oznámenie podľa § 2 písm. c).

K bodu 15
(§ 9 ods. 5)

Doplnenie ustanovenia § 9 ods. 5 zákona sa navrhuje za účelom poskytnúť úradu širšie možnosti pri správnej úvahy o posudzovaní výšky poskytnutej odmeny, nakoľko uvedenou zmenou sa zákonom stanovené skutočnosti, ktoré úrad musí zohľadniť, stávajú fakultatívnymi,

čo úradu poskytuje dostatočný priestor zohľadniť i ďalšie prípadné individuálne okolnosti v konkrétnych prípadoch.

K bodu 16
(§ 9 ods. 8)

Novým odsek 8 reflektuje rozšírenie uplatňovania ustanovení o odmene aj na oznamovateľov, ktorí sú v inom obdobnom vzťahu a splnia podmienky uvedené v ustanoveniach § 9.

K bodu 17 a 18
(§ 10 ods. 1 a 2)

Navrhovaná úprava transponuje čl. 8 ods. 5 a 6 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení. Uvedeným sa čiastočne zužuje pôsobnosť zodpovedných osôb, ktoré vykonávajú svoju činnosť na základe zmluvy a pôsobia mimo organizácie zamestnávateľa (externé zodpovedné osoby). Podľa uvedeného znenia je možné ďalej delegovať niektoré úlohy zamestnávateľa na takéto externé zodpovedné osoby, a to v rozsahu prijímania a potvrdzovania oznámení. Zamestnávateľia, ktorí zamestnávajú menej ako 250 zamestnancov a nie sú orgánmi verejnej moci môžu poveriť externé zodpovedné osoby aj preverovaním oznámení, avšak naďalej zamestnávateľovi zostáva povinnosť vykonávať preverovanie oznámení aj zodpovednou osobou v rámci jeho organizácie (internou zodpovednou osobou).

K bodu 19 a 20
(§ 10 ods. 3 a 4)

Uvedená zmena je legislatívno-technického charakteru v nadväznosti na bod 17 a 18 návrhu zákona.

K bodu 21
(§ 10 ods. 5)

Predkladateľ prostredníctvom navrhovaného ustanovenia precizuje a zosúladí znenie zákona s úniovým právom. Oznamovateľom bolo v aplikačnej praxi častokrát umožnené urobiť oznámenie len písomnou formou, a to aj napriek tomu, že zákon explicitne nestanovuje povinnú formu oznámenia. Navrhovaná zmena oprávňuje oznamovateľa v prípadoch, ak zamestnávateľ umožňuje ústne podávanie oznámení, požiadať o osobné stretnutie a týmto spôsobom urobiť oznámenie.

Ďalšia zmena predstavuje rozšírenie obsahu informácií, ktoré je zamestnávateľ povinný svojim zamestnancom zverejniť v stručnej, zrozumiteľnej, jasne formulovanej a ľahko dostupnej forme, a to o možnostiach urobenia oznámenia orgánom príslušným na prijatie oznámenia, ktorými sú prokuratúra, správne orgány a úrad. Zároveň obdobné platí aj na povinnosť informovať o možnostiach preventívnej ochrany podľa § 3 a § 5 a následnej ochrany podľa § 12. Tieto informácie by mali byť v takom rozsahu aby oznamovateľovi boli zrejmé zákonné možnosti urobenia oznámenia orgánom príslušným na prijatie oznámenia, príp. aj poskytnutie kontaktných údajov na tieto inštitúcie podľa ich dostupnosti a uvedení možností kam sa má oznamovateľ obrátiť so žiadosťou o poskytnutie ochrany, či možnosti pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu.

K bodu 22
(§ 10 ods. 6)

Doplnenie dikcie ustanovenia § 10 ods. 6 zákona o nový záväzok zamestnávateľa (prostredníctvom zodpovednej osoby) do 7 dní od prijatia oznámenia vydať oznamovateľovi potvrdenie o jeho prijatí. Striktná povinnosť zamestnávateľa vydávať potvrdenie o prijatom oznámení nielenže neposkytne zamestnávateľom priestor pre prípadnú svojvôľu komu a prijatie akého oznámenia potvrdia, resp. nepotvrdia ale i posilňujú pozíciu oznamovateľa. Účelom novej povinnosti je umožniť oznamovateľovi kedykoľvek sa preukázať o urobenom oznámení, a to nielen vo vzťahu k § 12 zákona. Vydávanie potvrdení o prijatí oznámenia má zamestnávateľov aj motivovať k tomu, aby k oznámeniam pristupovali význačne a profesionálne.

Uvedené platí aj vo vzťahu ku anonymným oznámeniam, avšak len k takým, ktorých potvrdenie je možné, t. j. napríklad odpoveďou na email. Nie je účelné vzťahovať takúto povinnosť aj napr. na anonymné listy či iné druhy anonymných podnetov bez uvedenia adresy na odpoveď. Ďalej platí, že zamestnávateľ je povinný preverovať aj anonymné oznámenia, u ktorých sú naplnené znaky oznámenia podľa § 2 písm. b), okrem splnenia znaku samotného oznamovateľa, nakoľko pri anonymnom oznamovateľovi nie je možné jeho pracovnoprávny či iný obdobný vzťah preukázať.

K bodu 23
(§ 10 ods. 7 až 8)

Navrhuje sa zaviesť povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby. Cieľom je predísť neoprávneným zásahom do osobnostných práv osôb, proti ktorým oznámenie smeruje, počas vykonávania preverovania oznámenia, pričom tieto práva podliehajú ochrane aj podľa iných zákonov (napr. § 11-16 Občianskeho zákonníka).

Navrhovaná úprava ďalej stanovuje povinnosť vopred informovať oznamovateľa o postúpení oznámenia na vybavenie podľa Trestného poriadku alebo osobitných predpisov. Ak by takýmto postupom mohlo byť zmarené ďalšie vyšetrovanie, zamestnávateľ alebo zodpovedná osoba, ktorá plní úlohy zamestnávateľa v zákonom vymedzení, nie je povinná vopred informovať oznamovateľa. Vyhodnotenie takejto situácie a jej odôvodnenie je v kompetencii zamestnávateľa alebo zodpovednej osoby.

Zavedenie povinnosti zamestnávateľa vyžiadať si výsledok vybavenia postúpeného oznámenia v zákonom rozsahu a oboznámiť s ňou oznamovateľa vychádza z bodu 57 recitálu a zároveň predstavuje transpozíciu čl. 11 ods. 2 písm. e) smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení.

K bodu 24
(§ 10 ods. 9 písm. c))

Uvedené doplnenie povinných informácií, ktoré má obsahovať vnútorný predpis zamestnávateľa reflektuje na zavedenie povinnosti zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby.

K bodu 25 a 26
(§ 10 ods. 9 písm. g) až h), § 10 ods. 10)

Navrhovaná právna úprava § 10 ods. 9 písm. g) a h) predstavuje transpozíciu čl. 9 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení a nadväzuje na doplnenie ustanovenia § 10 ods. 10. Formu, štruktúru, ako aj detailný obsah informácií určuje úrad, v ktorého kompetencii je vydávanie metodických usmernení a takýmto spôsobom napomáha ku správne aplikovaniu zákona.

Zamestnávateľovi sa navrhuje povinnosť zabezpečiť prijatie opatrenia voči zamestnancovi, ktorý bráni podaniu oznámenia v rámci vnútorného systému preverovania oznámení. Ustanovenie uloženej povinnosti má za cieľ napomôcť zabezpečeniu lepšieho využívania vnútorného systému preverovania oznámení a minimalizovania obáv oznamovateľa týkajúcich sa nevyvodenia dôsledkov voči osobe, ktorá bude brániť podaniu oznámenia, čím sa sleduje zámer frekventovanejšieho využívania zákona zo strany oznamovateľov. Bránením podaniu oznámenia sa rozumie napr. odmietnutie prijatia oznámenia alebo akékoľvek konanie, ktorého cieľom je zmariť, sťažiť alebo spomaliť podanie oznámenia.

K bodu 27 **(§ 11 ods. 1)**

Navrhovaná úprava reflektuje na nedostatok súčasnej právnej úpravy, a to na neurčitosť maximálnej doby, počas ktorej je zamestnávateľ povinný uchovávať evidenciu oznámení. V zmysle zásady minimalizácie uchovávania osobných údajov podľa zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov je nevyhnutné stanoviť takúto určitú dobu, a to viedla predkladateľa ku vypusteniu slova najmenej a tým stanovenia doby uchovávania na 3 roky.

K bodu 28 **(§ 11 ods. 1 písm. b))**

V danom prípade sa jedná o logickú úpravu rozsahu povinnosti zamestnávateľa pri evidencii prijatých oznámení, nakoľko evidencia mena, priezviska a pobytu oznamovateľa pri konkrétnom oznámení je možná iba za predpokladu, že zamestnávateľ týmito vybranými informáciami disponuje, čo priamo vylučuje charakter anonymného oznámenia.

K bodu 29 a 30 **(§ 12 ods. 7 a 8)**

Navrhovaná zmena ustanovenia § 12 ods. 7 reflektuje na novú úpravu v § 2 písm. a) bodu 4 návrhu zákona, ktorý stanovuje podmienky na zverejnenie informácií o protispoločenskej činnosti. V prípade naplnenia podmienok v § 2 písm. a) bodu 4 návrhu zákona sa aj takejto osobe poskytuje ochrana a môže využiť inštitút pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu.

Navrhovaná zmena ustanovenia § 12 ods. 8 reflektuje na novú úpravu okruhu osôb, ktorým sa poskytuje ochrana podľa tohto zákona a ktoré sú uvedené v § 1 ods. 4 navrhovaného znenia zákona. Ak osoba spĺňa podmienky podľa § 1 ods. 4 tak môže využiť inštitút pozastavenia účinnosti pracovnoprávneho úkonu.

K bodu 31 **(§ 13 ods. 6 písm. c))**

Uvedená zmena reflektuje na rozšírenie osobnej pôsobnosti zákona, na základe ktorej môže byť oznamovateľom aj iná osoba ako osoba v pracovnoprávnom vzťahu. Z tohto dôvodu takáto osoba nebude mať svojho zamestnávateľa ale napr. zmluvného partnera voči ktorému môže smerovať oznámenie a táto osoba by mohla postihnúť oznamovateľa v súvislosti s jeho oznámením.

K bodu 32
(§ 13 ods. 6 písm. d))

Uvedenou zmenou je terminologické zosúladenie pojmov zákona, nakoľko daný zákon používa označenie „oznamovateľ“ a nie pojem „zamestnanec“. Táto úprava má výlučný legislatívno-technický charakter.

K bodu 33
(§ 13 ods. 6 písm. f))

Uvedená zmena je legislatívno-technického charakteru.

K bodu 34
(§ 13 ods. 14)

Ide o transpozíciu ustanovenia článku 27 ods. 2 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorý ustanovuje povinnosť členských štátov poskytovať Európskej komisii relevantné informácie. Tieto informácie poskytuje úrad za každý predchádzajúci rok. Za tieto informácie sa považuje počet oznámení, ktoré prijal úrad, počet preverovaní, trestných konaní alebo správnych konaní, ktoré sa začali na základe oznámení a ich dosiahnutý výsledok, ak sa zistila, aj odhadovaná škoda a sumy navrátené na základe preverovaní, trestných konaní alebo správnych konaní súvisiacich s urobenými oznámeniami. Tieto informácie úrad poskytuje iba ak ich má k dispozícii, či už z verejne dostupných zdrojov alebo na základe dopytu od uvedených orgánov.

Správa úradu pre Európsku komisiu je charakterom ako i obsahom odlišná od správy, ktorú má úrad povinnosť predložiť Národnej rade Slovenskej republiky podľa § 13 ods. 13 zákona. Správa adresovaná Európskej komisii má a priori štatistickú funkciu, pričom úrad má za úlohu len koncentrovať relevantné dáta, ktoré mu iné orgány poskytnú a ktoré bude mať k dispozícii za účelom vytvorenia prehľadných štatistík. Samotný úrad pritom nebude vytvárať obsah správy inak, ako doložením počtu oznámení, ktoré sám pridal a vytvorením uceleného sumáru správy.

K bodu 35
(§ 13 ods. 17)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 37
(§ 13 ods. 18)

Uvedená zmena je transpozíciou smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, konkrétne čl. 16 a čl. 22. Poslednou vetou sa zároveň stanovuje oprávnenie úradu obdobným spôsobom akým informujú orgány činné v trestnom konaní podľa § 6 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného

poriadku o prebiehajúcich trestných stíhaniach informovať o vedených konaniach, ktoré sa týkajú oznamovateľov protispoločenskej činnosti. Uvedené oprávnenie reflektuje pozíciu úradu ako orgánu, ktorý rozširuje povedomie o oznamovaní protispoločenskej činnosti, a to aj prostredníctvom poukázania na konkrétne aktuálne prípady v spoločnosti.

K bodu 37
(§ 14 ods. 9)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 38
(§ 18 ods. 1)

Cieľom navrhovanej právnej úpravy je posilniť ochranu oznamovateľov pred akýmkoľvek postihom, ktorý súvisí s pracovnoprávnym vzťahom a oznamovateľovi alebo inej osobe o ktorej možno predpokladať, že je postihnutá v súvislosti s oznámením spôsobia alebo môžu spôsobiť neopodstatnenú ujmu.

Medzi postihy a pracovnoprávne úkony, ktoré môžu spôsobiť oznamovateľovi alebo inej osobe, o ktorej možno predpokladať, že je postihnutá v súvislosti s oznámením, neopodstatnenú ujmu (odvetné opatrenie), patria najmä

- pozastavenie výkonu činnosti, výpoveď, odvolanie alebo rovnocenný právny úkon,
- preradenie na nižšiu pozíciu alebo odmietnutie povýšenia,
- presun povinností, zmena miesta výkonu práce, zníženie mzdy, zmena pracovného času,
- neposkytnutie zaškolenia, zaučenia, rekvalifikácie alebo prehlbovania kvalifikácie zamestnanca,
- neposkytnutie odmeny, na ktorú má oznamovateľ nárok
- negatívny pracovný alebo služobný posudok,
- uloženie alebo vykonanie akéhokoľvek disciplinárneho opatrenia, upozornenia na porušenie pracovnej disciplíny alebo inej sankcie,
- nátlak, zastrašovanie alebo obťažovanie,
- porušenie zásady rovnakého zaobchádzania,
- predčasné ukončenie pracovnej zmluvy na dobu určitú,
- spôsobenie ujmy vrátane poškodenia dobrého mena osoby, najmä v sociálnych médiách, alebo ušlého zisku,
- zaradenie na čiernu listinu na základe neformálnej alebo formálnej dohody v rámci odvetvia či priemyslu, čo môže znamenať, že táto osoba si už budúcnosti v tomto odvetví alebo priemysle nenájde zamestnanie,
- predčasné ukončenie alebo zrušenie zmluvy o dodávke tovarov alebo poskytovaní služieb,
- zrušenie licencie alebo povolenia,
- vyžadovanie lekárskeho vyšetrenia, napr. psychiatrického vyšetrenia,
- podanie žaloby alebo sťažnosti, ktoré je zneužitím práva na podanie takejto žaloby alebo sťažnosti.

Je však potrebné zdôrazniť, že cieľom navrhovanej právnej úpravy nie je brániť zamestnávateľom, aby prijímali rozhodnutia súvisiace so zamestnaním, ktoré nesúvisia s oznamovaním podľa tohto zákona.

Zároveň sa uvedenou úpravou zavádza pojem pokus o postih. Takáto skutková podstata slúži na to aby zahrnula aj prípady kedy síce nepríde k naplneniu samotného postihu, napr. zrušením licencie, ktorej právoplatnosť nepotvrdí nadriadený orgán či uložením disciplinárneho opatrenia, ktoré bude následne nadriadeným orgánom zrušené. Takéto, či iné postihy, ktoré sú vykonané avšak nenadobudnú právoplatnosť a sú následne zrušené možno považovať ako pokusy o postih.

Navrhuje sa ustanoviť sankcia za porušenie povinnosti zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby. Právna úprava nadväzuje na § 10 ods. 7 a ods. 9 písm. c) návrhu zákona, ktoré tvoria právny základ upravujúci povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby. Podľa § 18 ods. 1 písm. b) návrhu zákona bude teda možné postihnúť osobu, ktorá poruší povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti dotknutej osoby.

Ustanovenie sa dopĺňa v nadväznosti na rozšírenie povinností zamestnávateľa prijatie opatrení voči osobe, ktorá bráni oznámeniu v rámci vnútorného systému preverovania oznámení. Za porušenie tejto povinnosti je možné osobe vykonávajúcej u zamestnávateľa pracovnú činnosť uložiť sankciu.

K bodu 39 **(§ 18 ods. 2)**

Navrhované sprísnenie sankcií je potrebné vnímať v kontexte požiadavky čl. 23 ods. 1 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorý stanovuje povinnosť pre členské štáty prijímať účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné na fyzické alebo právnické osoby. Platnú právnu úpravu výšky sankcií v tomto smere nebolo možné považovať za dostatočne odrádzajúcu a z tohto dôvodu sa navrhujú vyššie sankcie za porušenie zákona. Zároveň sa stanovuje možnosť sprísnenia sankcií až na dvojnásobok v prípade opakovaného spáchania priestupku.

K bodu 40 a 41 **(§ 19 ods. 1 až 5)**

Navrhované sprísnenie sankcií je potrebné vnímať v kontexte požiadavky čl. 23 ods. 1 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorý stanovuje povinnosť pre členské štáty prijímať účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné na fyzické alebo právnické osoby. Platnú právnu úpravu výšky sankcií v tomto smere nebolo možné považovať za dostatočne odrádzajúcu a z tohto dôvodu sa navrhujú vyššie sankcie za porušenie zákona. Zároveň sa stanovuje možnosť sprísnenia sankcií až na dvojnásobok v prípade opakovaného porušenia povinností.

Zároveň sa v § 19 stanovuje rozdielna horná hranica pokuty za porušenie povinnosti stanovených v § 10, a to podľa počtu zamestnancov, ktorí pracujú u zamestnávateľa. Uvedené reflektuje to aby vo väčšej miere mohli sankcie postihnúť zamestnávateľov, ktorí z dôvodu zamestnávania väčšieho počtu zamestnancov majú aj tomu primeranú spoločenskú zodpovednosť.

Všetky uvedené sumy sankcií predstavujú ich hornú hranicu. Pri ich udeľovaní musí úrad prihliadať na ich primeranosť v kontexte skutočností uvedených v § 19 ods. 5.

K bodu 42

(§ 20 ods. 2)

Uvedená zmena je legislatívno-technického charakteru.

K bodu 43 a 44

(§ 22 ods. 4 a 5)

V § 22 ods. 4 návrhu zákona v dôsledku upresnenia postupu pri oznamovaní protispoločenskej činnosti sa navrhuje zaviesť povinnosť prokuratúry, správneho orgánu alebo úradu potvrdiť podanie oznamovateľa bezodkladne po prijatí oznámenia.

V § 22 ods. 5 návrhu zákona z dôvodu väčšej informovanosti osôb o možnostiach urobenia oznámenia, prijímaných opatrení, prostriedkov nápravy a ochrany podľa tohto zákona zabezpečí prokuratúra, správne orgány a úrad uverejnenie uvedených informácií na svojich webových sídlach.

K bodu 45 a 46

(§ 23 ods. 1 a § 24 ods. 2)

Uvedená zmena je legislatívno-technického charakteru.

K bodu 47 a 48

(§ 25a a 25b)

Doplnené ustanovenia sú ustanoveniami prechodnými a transpozičnými. V prípade doplneného § 25a návrhu zákona sa stanovuje lehota, do ktorej má úrad predložiť prvú správu podľa § 13 ods. 14 návrhu zákona Európskej komisii. S ohľadom na navrhovanú účinnosť návrhu zákona a po predchádzajúcej konzultácii s úradom, predkladateľ dospel k názoru, že termín do 30. júna 2023 bude pre úrad na vypracovanie prvej správy dostatočný.

Príloha sa dopĺňa o odkaz na právne záväzné akty Európskej únie, ktoré sa návrhom zákona transponujú do označeného zákona.

K čl. II

K bodom 1 a 2

(§ 24g ods. 3 a 4)

Predmetné ustanovenia predstavujú transpozíciu čl. 20 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, nakoľko sa i v zmysle návrhu zákona rozširuje ochrana o osoby, ktoré poskytovateľovi poskytli pomoc a iné osoby, ktoré boli postihnuté v súvislosti s oznámením.

K čl. III

Dátum účinnosti návrhu zákona sa navrhuje od 1. apríla 2023 vzhľadom na predpokladanú dĺžku legislatívneho procesu, okrem čl. I bodov 17, 18, 25, 26, 40, 41 a 44 návrhu zákona, v prípade ktorých sa navrhuje účinnosť od 1. septembra 2023 a to z dôvodu legisvakancie, nakoľko predkladateľ považuje za vhodné poskytnúť dostatočne dlhé obdobie pre oboznámenie sa adresátov práva s novou úpravou.

